

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Kong Harald og Ansgar. Rim-Blade af Danmarks Kirke-Bog til Jubel-Aaret

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Kong Harald og Ansgar. Rim-Blade af Danmarks Kirke-Bog til Jubel-Aaret", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1826_436A-intro-shoot-idm464.pdf (tilgået 23. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Primære forlæg

Til digtkredsens historiske digte foreligger to markante forlæg. Begge værker er samtidige med de historiske begivenheder og er som kildekrifter interessante til belysning af 800-tallets danske og svenske historie set ud fra Frankerrigets religiøse og kulturelle synsvinkel. Begge forlæg har sat sig omfattede spor i *Kong Harald og Ansgar* 1826.

Ermoldus Nigellus' Digt om Kong Haralds Daab

Til "Harald Klak" er hovedforlægget 4. bog af Ermoldus Nigellus' *Carmen Elegiacum* (da. Elegisk digt) til Kejser Ludvig den Frommes forherligelse, der er skrevet kort efter år 826. 4. bog er optaget i Jakob Langebeks udgave fra 1772 *Scriptores Rerum Danicarum Medii Aevi* (da. Danmarks middelalderlige historieskrivere), bind 1, s. 427-495. Allerede da Grundtvig udarbejdede "Et Blad af Jyllands Rimkrønike" har han kendt Ermoldus' digt (se *Heimdall* 1816, f.eks. s. 150 og 152), og da han skrev digtkredsen i foråret 1826, har han igen benyttet Langebeks udgave og muligvis ejet den (Bogfortegnelsen 1839, nr. 1). Ved foreliggende udgivelse er værket læst efter Hans Olriks oversættelse fra 1886, *Ermoldus Nigellus' Digt om Kong Haralds Daab*, der indeholder indledning og oplysende noter.

Ermoldus' latinske elegi er skrevet med det formål at formilde kejser Ludvig den Fromme. I 4. bog hyldes kejseren som en from, kristen fyrste, hvis inderlige ønske er at udbrede kristendommen til de ædle, men afgudsdyrkende daner. Hans velvilje og rundhåndethed over for den hedenske konge udmales i prægtige detaljer ligesom også pragten ved hoffet og den kunstneriske udsmykning af borg og kirke. Værket giver ligeledes et indblik i datidens kristendomsopfattelse og den omvendelsesprædiken, man fandt formålstjenlig. Den indgående skildring viser, at Ermoldus om ikke har deltaget i Haralds dåb, så har været meget tæt på begivenhederne og de kejserlige kredse.

Samtidig med at Grundtvig har forholdt sig meget frit til 800-talsdigtet med hensyn til udeladelser, tildigtninger og omtolkninger, har han overtaget mange enkeltheder. Som eksempel kan nævnes, at Matfrid og Theuto, der i forlægget er bipersoner og kun bliver kort omtalt (Ermoldus 1886, s. 14, 22 og 27), i "Harald Klak" bliver mere udfoldede som personer og får til opgave at forklare historierne bag vægudsmykningerne i borgens gildesal og i kirken. For yderligere eksempler på digtets forhold til forlægget henvises til punktkommentarerne.

Ansgars Levned

Til "Ansgar ɔ: Æsger" er hovedforlægget Rimberts helgenbiografi *Vita Sancti Anscharii* (da. Den hellige Ansgars Levned), som Grundtvig ligeledes har læst i *Scriptores Rerum Danicarum Medii Aevi* (da. Danmarks middelalderlige historieskrivere), bind 1, s. 398-424 (Bogfortegnelsen 1839, nr. 1). Det også i nutiden højt vurderede skrift er forfattet omkring 870 af Ansgars nære medarbejder og efterfølger som ærkebiskop og en ukendt medforfatter (jf. Rimbert 1885, s. 7 f.). Hensigten med biografien har været at vise Ansgar som en from mand, der var lige så hellig som de kristne martyrer, og desuden at fastslå ærkebispedømmet Hamborg-Bremens betydning (Rimbert 1885, s. 2-3; Lausten 2004, s. 22). Ved foreliggende udgivelse er værket læst efter andenudgaven af P.A. Fengers oversættelse fra 1863. Hans Olrik har forsynet andenudgaven, *Ansgars Levned*, med en historisk indledning og noter.

Angående oversættelsen meddelte Fenger i fortalen til førsteudgaven, at bl.a. "Biskop Grundtvig [har] gjennemgaaet det Hele" (Rimbert 1863, s. XIV). Et sådant arbejde har ligget Grundtvig nær, da han allerede i november 1814 havde lavet en fuldstændig oversættelse af værket, som han i øvrigt aldrig fik trykt (Grundtvig-arkivet fasc. 236; *Bibliografien* 4, s. 22).

* Om Grundtvigs oversættelse, se Toldberg 1946, s. 94-97; Lundgreen-Nielsen 1980, bind 2 s. 630-631. Den første udgave på dansk af værket var den teologiske student C.S. Leys fra 1837, *Ansgars Levnet beskrevet af Erkebiskop Rimbert og en anden Dizeipel [sic: Discipel, GV]*. Fire vers fra Grundtvigs digt "Rimbert" findes i citat på titelbladet.

Grundtvig benyttede Rimberts biografi som forlæg ved omtalen af Ebo af Reims og til afsnittene om Ansgar i "Et Blad af Jyllands Rimkrønike" (se *Heimdall* 1816, f.eks. s. 144-145, 149 og 176-177). Da han i 1817 udarbejdede artiklen "Ansgars Eftermæle", var den hovedkilden (*Danne-Virke* 3 1817, s. 105).

Angående sin vurdering af *Vita Ansgarii* (da. Ansgars Levned) skriver han, at

Rimberts Bog ikke allene er af uskatteerlig Vigtighed for Nordens Historie, men tillige i sig selv et af de ypperste Skrifter fra den tidligere Middel-Alder, thi vel er Latinen intet mindre end [dvs. alt andet end, GV] classisk, og det har sagtens bidraget til at nedsætte den i de Boglærdes Øine; men Tonen er baade, som Adam af Bremen siger, oprigtig (veredicus) og tillige saa inderlig opbyggelig, at man kan læse mange Helgenes Levnet, uden saameget Udbytte, som eet Blad hos Rimbert giver en Læser, der har Hjerte for Kiærlighed og Guds frygt (*Danne-Virke* 3 1817, s. 103).

Til digtkredsens "Ansgar ɔ: Æsger" har Grundtvig ikke alene benyttet det latinske skrift som forlæg, men det har også været kilde til især hans gengivelse af Ansgars psyke, tænkemåde og drømme. I *Ansgars Levned* virker de mange drømmesyn eller visioner autentiske, og det er sandsynligt, at de hviler på oplysninger fra Ansgar selv, også selvom sådanne syner hørte med til helgenbiografiens genre (se Høirup 1966, s. 76). Synerne har således været med til at styrke Ansgars status som hellig mand, da de kan sammenstilles med tilsvarende drømmesyner i bl.a. profetlitteraturen i Det Gamle Testamente, hvor de i lighed med andre former for visioner traditionelt er blevet tydet som åbenbaringer fra Gud.

* Se f. eks. kaldelsen af Zakarias i Zak 1,3, og at han modtager sine syner i drømme, Zak 4,1 f. Også profeten Daniel er kendt for sine drømmesyner, Dan 7,1 f.

I "Ansgar ɔ: Æsger" bruges de tre gengivne syner til at vise de indre tilskyndelser og den kristne fortrøstning, der drev Ansgar fremad igennem de forskellige faser af hans livsgerning. I det første drømmesyn bliver han kaldet til at udføre en særlig gerning (s. 17-20; se også s. 34), i det andet får han syndsforladelse (s. 20-22) og i det tredje en kaldelse til at være missionær i Danmark og Sverige (s. 27-29).

Også til dette forlæg har Grundtvig forholdt sig frit, og mange andre eksempler på forholdet mellem *Ansgars Levned* og "Ansgar ɔ: Æsger" og "Rimbert" kan ses af punktkommentarerne.